

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Ex Concilio (a) Lateran.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

erant, deserere, & aliò se transferre, pari modo ac curiales, qui se curiæ devoverunt; qui ideo non poterant officii, & functionibus curiæ renunciare, *l. cum per alios, C. de colonis Palaest. lib. 11.* immò nec momento quidem temporis à prædiis se separare poterant, *l. 15. C. de agricolis*; & ideo domini similes colonos debebant in censum referre, & profiteri apud acta, vel censitorem, unà cum ipsis prædiis; quia pars prædiorum sunt, & veluti membra quædam fundi, *l. 4. §. 3. C. de censibus*. Suffragantur Imperatores *in l. 7. C. de agricolis*, dum docent, quemadmodum originarios colonos absque terra, ita rusticos, censuosque servos vendi non licere, nec permitti, vel obligari; immò nec eos sine prædiis legari posse respondit Marcianus *in l. si quis inquilinos 112. ff. de legat. 1.* adeo autem prædio adscripti adherent, ut etiam in foboleo conditionem suam transferant, nec ab ea conditione privilegio, dignitate, aut officio liberentur, sed nec census auctoritate, *l. 11. C. de agricolis, lib. 11.* tenentur enim semper inhærere suis prædiis, à

quibus nec momento quidem temporis amoveri possunt; & si aliò migraverint, eos ad locum, ubi censiti, vel educati, natiq; sunt, Præses provinciæ redire compellet, *l. 6. C. cod. tit. de agricolis*: cogetque profugos, qui sine Domino vagantur, & agros deserunt, ad prædia sua redire, etiam per manus injectionem, sicut plerisque in locis nunc fit in animalia vaga, & errantia, *ex l. 7. C. Theodos. si vagum mancipium petatur*. Receptoribus etiam colonorum præcipit iudex, ut fugitivos reddant, & præter temporis capitationem, etiam argenti 12. libras fisco inferant, *l. 12. Cod. eod. tit. de agricol.* Nec in hac parte ullum speciale jus obtinet Ecclesia, sed utitur communi jure, quod omnibus privatis in colonos, & adscriptitios competit; quare malè veteres compilatores, dum hoc jus retrahendi colonos fugitivos ad propriam culturam in præsentem epistola docuit Gregorius, textum hunc compilarunt sub titulo *de immunit. Eccles.* quasi in hac parte Ecclesia specialem immunitatem, aut peculiare privilegium contineret.

CAPUT IV.

Ex Concilio (a) Lateran.

NON minus pro peccato, quod faciunt, quàm pro illorum detrimento, quod (b) sustinent, grave nimis esse dignoscitur, quod in diversis partibus mundi Consules Civitatis, & Rectores, nec non & (c) alii qui potestatem videntur habere, tot onera frequenter Ecclesiis imponunt, & ita gravibus eas, & crebris actionibus premunt, ut deterioris conditionis sub eis factum Sacerdotium videatur, quàm sub Pharaone fuerit, qui divinæ legis notitiam non habebat: ille quidem omnibus aliis servitutibus subactis sacerdotes suos, & possessiones eorum in pristina libertate dimisit, & de publicis eis alimoniam ministravit. Isti verò onera sua ferè universa imponunt Ecclesiis, & tot (d) angariis eas affligunt, ut eis illud quoque, quod Hieremias deplorat, competere videatur: Princeps provinciarum facta est tributum. Sive quidem (e) fossata, seu expeditiones, seu alia qualibet sibi arbitrentur agenda, de bonis Ecclesiarum, & clericorum, & pauperum Christi usibus deputatis, cuncta volunt ferè compleri: jurisdictiones etiam, & auctoritates Episcoporum, & aliorum Prælatorum ita evacuant, ut nihil potestatis in suis videatur (f) hominibus remansisse. Super quo dolendum pro Ecclesiis, dolendum etiam est nihilominus pro ipsis, qui & timorem Dei, & Ecclesiastici ordinis reverentiam videntur penitus abjecisse. Quocirca sub anathematis distractione severius prohibemus, ne talia de cætero attentare præsumant, nisi Episcopus, & Clerus tantam (g) necessitatem, vel utilitatem inspexerint, ut absque ulla occasione ad relevandas communes utilitates, vel necessitates, ubi laicorum non suppèunt facultates, subsidia per Ecclesias existiment conferenda. Si autem Consules, aut alii de cætero ista commiserint, & communiti fortè desistere noluerint, tam ipsi, quàm fautores eorum excommunicationi se noverint subjacere, nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

NOTÆ

(a) *Lateran.*] Generali videlicet celebrato sub Alexandro III. ubi *cap. 19.* reperitur hic textus, ex quo ejus integrum ita transcribo. Etiam reperitur *in 1. collect. sub hoc tit. cap. 4.* & de hoc Concilio nonnulla adduximas *in cap. nonnulli, de rescript.*

(b) *Qui sustinent.*] Episcopi videlicet, & cæteri Prælati Ecclesiastici; unde in Concilio Lateran. sub Leone X. anno 1521. *sess. 9. in fine, & §. Cum à jure;* ita cavetur: *Prælati etiam D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.*

premissis absque Romani Pontificis licentia vitro consentientes excommunicationis, & depositionis pœnam ipso facto incurrant. Idem cavetur in Bulla cœnæ Domini, *cap. 18.*

(c) *Et alii.*] Judices videlicet sæculares, ac temporales, quos ex vulgi sermone Bonifacius VIII. *in cap. penultimo, hoc tit. in 6.* vocat Justitios, & Ballivos.

(d) *Angariis.*] Angarias appellant Imperatores, provincialibus impositam onerum vchendorum, bajulorumque necessitatem, *in l. 11. Cod. de sacrosanct. Eccles. l. 2. Cod. de Episcop.*

○○○

Et cle-

cleric. l. 2. C. quibus munerib. lib. 10. quod fuisse patrimoniorum munus, possessionibusque sine patrimonii indicium, tradit Arcadius in l. ult. §. patrimoniorum, ff. de muner. & honor. Inde angariarum exhibitio in l. ii. ff. de vacat. muner. præbitio in l. ult. ff. de muner. & honor. præstatio in l. 10. §. angaria, ff. de vacat. muner. & angariarum naves in l. 4. ff. de veteranis. Inde etiam angarii qui onus illud deferebant. Joannes Brodeus lib. 6. miscel. cap. 6. Solorzanus lib. 2. polit. cap. 13. & 14. Angaria ergo sunt præstationes, quæ extra ordinem provinciæ libris imponuntur in transvectione armorum, & annonæ militaris, aut in aliis necessitatibus, veluti cum petuntur jumenta, plaustra, seu naves, l. ult. C. de Fabric. lib. 17. l. 4. C. de veteran. lib. 12. l. nemo 20. C. de cursu publico, lib. 12. cap. 1. tit. 12. quæ sint regal. in v. lib. feudor. quorum præstatio munus patrimoniale est, à quo nec milites, nec alii excusantur, l. ult. §. patrimoniorum, et 2. & §. penult. ff. de muner. & honor. l. sunt munera 11. ff. de vacat. muner. quamvis cura exigendi has angarias à Provincia libris præbendas his, quibus Princeps jubet, personale munus est; ideoque militibus, atque aliis remittitur, l. ult. §. cursus, ff. de muner. & honor. l. ab his 10. l. angarios, ff. de vacat. muner. quas ita exponit Cuiac. in l. 2. C. de præscript. sacr. cubic. lib. 12. Per angaria ab angariis vix distinguuntur, l. maximarum 12. C. de excusat. muner. lib. 10. l. 3. C. de silentiar. lib. 11. & utrasque hodie vocamus, guias, levias de hombres, bestias & carretas, ut in tit. 10. lib. 6. recopit. Angaria tamen per viam regiam cursus publici duci solebant, per angaria vero per alios tramites transversos, l. mancipis 15. C. Theodos. de cursu publico. observaverunt Cuiac. in rubric. (C. de cursu publico, lib. 13. Panciroli in notis Imper. Orient. cap. 6. & lib. 6. variar. cap. 31. §. de angariis, Bosquetus lib. 1. epistol. 170. Bulenger. de Imperat. lib. 6. cap. 25. Gulken. in l. placet, num. 3. C. de sacros. Ecclesiæ quamvis aliter cum Accursio accipiat Oialora de nobilit. part. 1. cap. 2. num. 23. In iure tamen canonico pro quacunque impositione angaria imponuntur. Ideoque angaria pro onere publico ponitur, ut apud Petrum Blesens. epist. 102. ibi: Detestabile quippe est in monacho, ut sub quocunque coloris habitu, honore, aut titulo potestatis habeat feuda, servos, & ancillas, homagna, & fidelitates, atque ligantias, ut hominibus angarias, & per angarias, cateraque onera publica functionis imponat. Et epist. 150. Nulli volens imponere citra liberam voluntatem aliena servitutis angariam. D. Gregor. lib. 8. epist. 64. ibi: Quæ (nave) illuc veniente, hac tibi auctoritate præcipimus, ut ita eam in cunctis tuearis, atque ab omni angaria, vel onere exuere; excusareque festines. Fulbertus Carnot. epist. 110. ibi: Ut honesta Sanctorum PP. sequens vestigia, nos hujus pensionis angaria nullatenus obliget. Ubi legendum esse angaria, jam notavit Zerda in adversar. cap. 68. num. 8.

(c) Fossata.] Fossatum est locus munitus, seu pro castris muniendis factus: nos dicimus fossa; de quo Modestinus in l. 3. ff. de re milit. ibi: Qui à fossato recedit, capite puniendus est. Plinius lib. 18. cap. 21. ibi: Fossatum purgari, & extendi. Robertus in chron. ibi: Rex Henricus fecit fossata alia inter Franciam & Normanniam ad Prædones arcendos. Vegetius lib. 4. de re milit. cap. 16. notavit Zerda in adversar. cap. 6. num. 15.

(f) Hominibus remansisse.] Quod admodum improbavit Theodoricus apud Cassiodorum lib. 1. variar. epist. 29. ibi: Quamvis nullus velimus gravamen aliquod sustinere, quos videtur pietas nostra protegere (quia regnantis est gloria subditorum oisosa tranquillitas;) tamen specialiter Ecclesias ab omni injuria reddi capimus alienas; quibus dum aquabilia præstantur, misericordiam divinitatis acquirunt. Et ideo Beatissimi viri Eusepii Episcopi sancta Mediolanensis Ecclesiæ petitione permotis, præsentibus te assatibus admonemus, ut prædictis honoribus illius Ecclesiæ intra Siciliam constitutis, institutionem studeas salva civilitate prestare. Nec a quoquam cuiuslibet nationis homine contra sua privatis opprimi, quos de eorum divinitatis intuitu solitari. Ita tamen, ut causis publicis, & privatis que contra eos rationabiliter proponuntur, respondere non diffidant. Quia sicut nolimus eos ab aliquo prægravari, ita exceptos à tramite iustitiæ non patimur inveniri.

(g) Necessitatem, vel utilitatem.] An in casu necessitatis etiam inconsulto Romano Pontifice possint clerici, & Ecclesiastica personæ ad tributum pendenda simul cum laicis cogi, notis in temporibus doctæ, & acriter disputatum est; editis pro utraque parte juris allegationibus per Reg. o. Consultarios, tunc filii Patronos D. And. e. m. & Rianno; & D. Antonium à Castro; ac per doctum, ac pium virum Illust. D. Joan. à Palafox, Oxomensem Episcopum; quorum fundamenta transcripsit Fermosinus in cap. Ecclesiæ B. Mariæ, quæst. 12. & 13. de consuet. & ideo ne actum agamus, hanc partem omittimus.

COMMENTARIUM

EX hoc textu sequens communiter deducitur. 6. Casserio: Clerici ad collectas, seu tributa solvenda cogi non debent, aliis iudices eos cogentes cum suis factioribus excommunicati sunt. Probant eam textus in cap. adversus, hoc tit. cap. 7. cap. clericis; eod. tit. in 6. cap. final. de censibus, in 1. compit. cūjus verba feruntur supra in cap. perveni; cap. Ecclesiarum 19. 12. quæst. 2. cap. quia cogovimus; 10. quæst. 3. cap. convenio, 23. quæst. 8. cap. perveni; cap. secundum canonicam; 86. dist. cap. penult. de iudic. cap. novem; de sent. excom. Clement. præsentis; hoc tit. Concil. Aurel. 4. can. 13. Tolet. 3. can. 21. Tolet. 4. can. 46. ibi: Præcipiente Domino nostro, atque excellentissimo Sacerdote Rege id constituit sanctum Concilium, ut omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publicæ inductione, atque labore habeantur immunes. Lateranense sub Leone X. anno 1521. sess. 9. §. Et cum à jure. Conc. Colon. celebratum anno 1536. p. 9. cap. 20. Mogunt. anni 1549. cap. 76. Bethencietus XI. in extrava. v. v. hoc tit. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 20. formidanda Bulla cœnæ Domini cap. 12. Alia Ecclesiæ decreta referunt Crespetius in summa verbo Exaltio. Jodocus Coccius tom. 2. thesauri, lib. 8. art. 8. Consonant lex 7. 6. 8. 9. C. de sacros. Eccles. l. 2. de Episcop. & Cleric. l. 50. 51. 52. 54. cum tribus sequentibus, tit. 1. part. 1. l. 1. & 10. tit. 3. lib. 1. ordin. l. 6. tit. 18. lib. 9. recopit. Illustrant ultra conglutatos in præsentia Garannay & Barbola de jure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 5. Narbona in l. 35. tit. 3. gloss. 4. lib. 3. recopit. Carriertom. 2. Digest. fidei, fol. 569. Boetius Epon. in præsentis, Petrus Gregor. lib. 2. synag. cap. 1. Ponditius & lib. 1. part. tit. 4. cap. final. Ponditius 1961.

resol. canonic. cap. 30. Germonius lib. 3. de sacr. immunit. cap. 15. num. 19. & cap. 17. num. 17. Suarez de censur. disput. 28. & contra Regem Anglia lib. 2. cap. 9. Tapia tom. 1. catena mor. lib. 4. quest. 11. artic. 6. Valenzuela contra Venetos p. 4. ex num. 130. Botel. tom. 3. decif. tit. 15. n. 106. Beyerlinch. in theatr. tom. 3. verbo Ecclesiastici. Araujo de statu civil. disput. 12. difficult. 2. Jacob. Gothofr. in l. 3. & sequent. C. Theodos. de Episcop. & cler. Bellarminus lib. 1. de clericis, cap. 28. Theoph. Raynaud. tom. 12. tractat. mala e bonis Eccles. sect. 2. cap. 2. Castillo lib. 3. contro. cap. 9. Aneas Robertus lib. 2. rer. judic. cap. 2. P. Gregor. lib. 3. de repub. cap. 7. & lib. 2. part. tit. 9. cap. 10. Columbus de angelica hierarch. lib. 2. cap. 9. Landmeter. lib. 3. de veterum. cap. 1. Vigel. in method. jur. cap. fol. 233. Cironius in cap. 2. & 4. de censibus, in 5. compil. Juretus ad Symmachum lib. 4. epist. 62. Kochier lib. 2. polit. cap. 10. Mellana ad D. Hieronymum, verbo Tributum, Tamburinus de jure Abbat. disput. 21. Corvius in apborism. juris Pontif. lib. 1. tit. 9. Fragole de regim. Christ. Reip. p. 1. lib. 2. dist. 4. § 3. Thom. Deibene de immunit. eccles. cap. 1. sect. 1. dub. 2. & de Parliamentis cap. 5. sect. 24. usque ad 30. Scortia in select. epis. 29. theor. 77. D. Joan. de Larrea alleg. 57. Hermosilla tom. 1. in rubric. tit. 1. cap. 5. num. 13. Pereyra de manu regia, part. 2. cap. 38. Didacus Perez in l. 8. titul. 2. lib. 1. ordin. Azevedo in l. 11. titul. 3. lib. 1. recep. Carleval. de judiciis disput. 1. q. 16. sect. 1. Schedius de Diis German. lib. 2. cap. 17. & lib. 3. cap. 17. Gibalinus de censuris in synopsi, fol. 459. Hieronymus Garcia in summa tract. 1. difficult. 3. punct. 4. Bufeus de statutis hominum, verbo Clericorum, Gabriel de Bel. de jure sacro cap. 2. §. 2. cum sequent. Mancinus lib. 1. de triplici juris collat. cap. 67. Diana p. 1. tract. 2. per tot. & p. 7. tract. 1. resol. 19.

7.
Impugna-
tur Con-
clusio.

Sed pro dubitandi ratione ita in presentem assertionem insurgo: Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita est, cap. omnis, de majorum. & obed. sed subditi tributa solvunt suis superioribus, cap. omnis, de censibus, ubi notavi: igitur tam laici, quam Ecclesiastici, cum sint subiecti Principibus secularibus, ut sublimioribus potestatibus, tributa solvere debent. Accedit utilitas communis, immo necessitas tributorum; quare vocantur nervi Reipublicae: & ideo, quae justè, & legitime indicuntur, à vassallis esse praestanda, Junsta, Theologi & Politici docent relati à Bobadilla lib. 5. polit. cap. 5. Valenzuela consil. 99. per tot. Solorzanus tom. 2. de jure Indiar. lib. 1. cap. 13. num. 23. & cap. 18. faciunt Cicero pro lege Manil. ibi: Ornamenta pacis, & subsidia belli esse, dandamque operam, ut omnes intelligant, si salvisse velint, tributis esse conferenda, & necessitati parendum. Tacitus lib. 4. histor. ibi: Neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, nec stipendia sine tributis haberi queunt. Plura D. Joan. Solorzan. emb. 82. Igitur cum tributa ita necessaria sint ad bonum commune, clerici, & Ecclesiasticae personae ad ea solvenda cogi debent. Augetur etiam haec dubitandi ratio ex eo; nam quaelibet Domini nostri actio debet esse vitae nostrae instructio; sed Christus Dominus tributum persolvit, dum Galilaeam peragrans advenisset Capharnaum, cum exactor tributorum de didrachmo persolvendo

à Domino Beatum Petrum interpellavit, cui jusit Dominus nosse piscari, & de statere invento in ore piscis, persolveri tributum pro se, & Petro, ut refertur in cap. 17. Matthai, & refertur in cap. magnam 11. quest. 1. & refertur Baronijs anno 33. num. 30. & 34. num. 10. Igitur clerici, & ceteri Ecclesiastici exemplum Christi sectantes debent tributa persolvere.

Qua dubitandi ratione non obstante vera est praesens assertio, pro cujus illustratione sciendum est, valde controversum esse, an haec exemptio clericorum à tributis sit juris ecclesiastici tantum, an verò à jure divino proveniat? Et juris etiam divini esse, videtur probari ex praesenti textu, ibi: Nemo de jure divino, &c. cap. quamquam, de censibus in 6. ibi: Cum Ecclesia, ecclesiasticaeque persona, ac res ipsarum non solum jure humano, quin immò & divino à secularium personarum exceptionibus sint immunes. Leo X. Concilio Lateran. in bulla de reform. §. & cum fructuum, Concil. Salisburg. sub Pilgrino Archiep. anno 386. Concil. Colonienste celebratum anno 1530. p. 9. cap. 20. ibi: Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, jure pariter divino & humano introducta. Trident. sess. 25. de reform. cap. 20. ibi: Ecclesia, & Ecclesiasticarum personarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus constitutam esse. Detundunt Albanus tract. de imm. Eccl. Gutierrez 1. p. prax. q. 5. num. 3. Thomas Deibene tom. 1. de immunit. Eccles. cap. 5. dubit. 8. per tot. Sed cum communi Interpretum placito dicendum est, exemptionem hanc verè juris positivi esse: sed quia valde conformis est juri divino, juris etiam divini dici, & lato modo ad jus divinum eam spectare. Unde in praesenti textu, & proxime relatis appellatur juris divini, quasi à radice, & origine initiativè; haec enim est phrasis, seu usus loquendi sacrorum canonum, in quibus jus divinum appellatur, quod habet originem à jure divino veteris Testamenti, ut testatur Covar. lib. 1. variar. cap. 17. Ita docuerunt Valenzuela adversus Venetos 4. p. Germonius de sacror. immunit. lib. 1. cap. 15. num. 18. Gutierrez de gabellis quest. 92. num. 8. Martha de jurisdic. 4. part. cap. 54. num. 6. Farinacius de immunit. q. 8. num. 3. Bonacina tom. 2. disput. 10. §. 1. num. 3. Guevara pro Pontif. assert. lib. 1. §. 7. num. 31. Diana, qui 30. auctores pro hac sententia refert, p. 1. tract. 2. resol. 1. Barbosa in cap. que in Ecclesiasticarum, num. 2. de consist. & lib. 1. juris Eccles. cap. 39. §. 5. Azevedo in d. l. 5. tit. 3. lib. 1. recep. Cabedo decif. 8. p. 2. Bobadilla lib. 2. polit. cap. 28. qui omnes originem hujus exemptionis repetunt ex cap. 27. Levit. & cap. 1. Numer. ibi: Tributum Levi noli numerare, nec pones summam eorum cum filiis Israel. Et cap. 3. ibi: Eruntque Levitae mei. Et cap. 27. Genesis; ubi cum tempore famis cunctorum Aegyptiorum terram sibi emeret Pharao, atque sub eadem fame suae servituti cuncta subjiiceret, sacerdotes possessionibus privare noluit. Verba sunt: Subiectique Joseph omnem terram, & cunctos populos Pharaonis, praeter terram Sacerdotum, qua à Rege tradita fuerat eis, quibus & statuta cibaria ex horreis publicis praebebantur: & ideo non sunt compulsi vendere possessiones suas. Ubi notandum, quod

Qoob 2
noia

non Pharao Rex idololatra, sed Joseph vir Dei, & Propheta Domini, qui eius loco Imperium gubernabat, Dei inspiratione, aut iussu, fortasse in allusione legis scripta, & gratia sacerdotum, hanc immunitatem concessit sacerdotibus, non quia boni sacerdotes illi, ut voluit Comitulus *lib. 1. respons. 93. num. 7.* sed quia sacerdotes, ut expendit D. Joan. Chrysostomus *homil. 65. ibi: Audiant qui nunc vivunt, quantum olim sacerdotum curam habuerint, & discant, ut vel saltem partem habeant honorem his, quibus omne Dei ministerium creditum, & sacerdotio insigniti sunt; si enim errantes illi, & tantum idololorum curam habentes idolocoli, ita eorum ministros colerent, quantum non condemnatione digni, qui nunc imminuunt, quod ad sacerdotum spectat cultum.* Probat etiam originem huius exemptionis à jure divino ex *cap. 17. Matthæi*; ubi cum Dominus Divum Petrum interrogasset, Reges Gentium à quibus accipiunt tributum, filii suis, an ab alienis? Et respondisset Apostolus: Ab alienis. Christus dixit: Ergo liberi sunt filii; Filii autem Dei peculiari sunt sacerdotes. Quo in loco ita ait Divus Hieronymus: *Ille pro nobis crucem sustinuit, & tributa reddidit: nos pro illius honore tributa non reddimus, & quasi filii Regis à vectigalibus immunes sumus.* Sed hanc Divi Matthæi auctoritatem paulò accuratius expendemus infra in solutione dubitandi rationis. Apud Gentiles etiam eorum sacerdotes immunes fuisse ab omni tributo ex actione satis constat ex edicto Artaxerxis Regis Persarum, quod refertur *lib. 1. Esdræ, cap. 7. vers. 21.* his verbis: *Ego Artaxerxes Rex statui, atque decrevi omnibus custodibus arca publica, qui sunt trans flumen, ut quodcumque petierit à vobis Esdras sacerdos scriba legis Dei cæli, absque mora detis, usque ad argenti talenta centum, & usque ad frumenti coros centum, & usque ad vini batos centum; sal vero absque mensura. Omne quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cæli, ne foris irascatur contra regnum Regis, & filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus, & Levitis, & cantoribus, & janitoribus, nathineis, & ministris domus Dei huius, ut vectigal, & tributum, & annonas non habeatis potestatem imponendi super eos.* Expendit Petrus Menochius *de republ. Hebræorum lib. 1. cap. 5.* Sacerdotes etiam flamines idololorum immunes fuisse ab omni fordida præstatione, constat ex *l. 2. C. Theodos. quoad modum civilium*: & de aliis sacerdotibus probant Cujacius *lib. 8. observat. cap. 27.* Gutherus *de jure Pontif. lib. 1. cap. 28.* Gernonius *lib. 1. sacram. cap. 13.* De Druidis Gallorum idem refert Cæsar *lib. 6. comment. belli Gallici*, his verbis: *Druides à bello abesse consueverunt, nec tributa unà cum reliquis pendunt, militia vacationem, omnemque rerum habent immunitatem. Tantis excitati premis, & sua sponte multi in disciplinam conveniunt, & à parentibus propinquis nutuntur.* Non tamen jure civili immunes erant ab angariis, quæ Principi expeditionis tempore præstabantur, *l. ult. §. patrimoniorum, el. 2. Digest. de muner. & hon.* ubi per Pontifices intelliguntur sacerdotes minores, qui Romæ, & in Provinciis sacerdotio fungebantur, *l. 1. ff. ad leg. Jul. de ambitu, l. 17. ff. de muner. & honor. l. 8. & 13. de vacat. muner.*

l. 10. C. de natur. lib. notavit Guterus *lib. 1. de jure Pontif. cap. 30.*

Unde facile apparet quantum cum ratione Ecclesiæ Patres tot in canonibus statuerint clericos immunes esse ab omni tributo, gabellæ; nam ut Dionysius Carthusianus ait ad *cap. 47. titulus de Genesii*, si Gentiles Reges, & Principes sic deferebant, & providebant sacerdotibus suis, quantum magis Christiani Principes hoc facere, atque ecclesiasticam libertatem defendere debent? Facit præcipua ratio, nam tributa solvuntur in signum subjectionis, *cap. 2. de censibus*; & in stipendium laboris, in exercenda suprema jurisdictione impenditur, ut notavit D. Paulus ad *Romanos cap. 13.* unde cum clerici omnino exempti sint à jurisdictione laicali, *cap. denique, 66. dist. cap. nullus, cap. Christianus 11. q. 1.* etiam à tributa præstandis liberi esse debent, ut considerat Suarez *lib. 4. advers. Regem Angliæ, cap. 24. num. 7.* Quare in præsentibus aut alii quicumque Magistratus gabellas, seu tributa clericis imponentes excommunicantur, immò & eadem censurâ ligantur etiam tributa accipientes à clericis sponte dantibus, *cap. clericis, de immunit. Eccles.* Et quia Bonifacius VIII. agnovit suo tempore Principes Christianos avarè, & sine causa nova quotidie sacerdotibus imponere vectigalia, ita ut sine fine arbitratu suo decimam, vigesimamve partem proventuum sacrorum tributi nomine imponerent, ut refert Polydor. Vergil. *lib. 17. histor. Angl.* ideo ut immunitati Ecclesiæ consulere, eadem censura eos innodavit in Concilio Lugdunensi relato in *d. cap. 3. 3. hoc tit. cap. quam, de censibus lib. 6.* Eandemque censuram repetitam legitimus quorundam in Bulla cæne Domini, *cap. 18. ibi: Etiam à sponte dantibus.* Quomodo cumque enim redoleant tributum solvere Principibus, excommunicatio incurritur; quia cum hoc privilegium in favorem totius Cleri inductum sit, renunciari non potest, ex adductis in *cap. si diligenti, de foro compet. docet Suarez de censur. dist. 21. sect. 2. num. 99.* ubi rectè advertit, verbum illud sponte, non esse referendum ad absolutam, & omnino liberam voluntatem, quia laicis interdictum non est recipere ea, quæ ex libera & absoluta voluntate donantur; sed potius intelligi oportere de his, quæ titulo tributi, aut vectigalis, sine alia speciali vi, aut coactione exigunt, ut sic appareat tutam non esse opinionem Girondæ *de gabell. 7. p. in princip. num. 3.* quam probare videtur Gutierrez in eod. *tract. cap. 87. num. 3.* existimantis gabellas, & vectigalia exigentem à clerico sponte solvente, excommunicationem non incurrere: cum contrarium expressè cautum sit in *d. cap. 28. Bullæ*: quam excommunicationem latè explicat Thom. Delbene *d. cap. 5. dub. 27. cum sequent.* Et quàm malè cessit huiusmodi exactio tributorum ab ecclesiasticis Principibus sæcularibus, in numeris exemplis est proditum; merito enim contestantur in hanc rem Pet. Blesens. *epist. 112.* Nunquam pauperum, nunquam Ecclesiæ spolia prosperos habuerunt eventus. Probat casus Emmanuelis Lusitanæ Regis referente Osorio *lib. 9. de ejus gestis.* Concesserat Lec Pontifex decimationes fructuum Ecclesiasticorum in sumptus belli, quod in Africa gerebat; eam tamen concessionem remittere coactus est Emmanuel postquamprehendit, ex quo ea benignitate

tate Pontificia usus fuerat, nihil sibi prospere, omnia sinistra cessisse. De Carolo VII. Gallie Rege prodidit Meyerus lib. 16. *annal. Fland.* ibi: *Cum Rex bello Normansco è quo Regni pars, & tranquillitas pendebat, valde irgeretur, essetque funditus exhaustus, suggestum illi fuit ab ecclesiastico homine, ut decimatione Ecclesiarum in eum finem instituta, consuleret rebus suis. Negavit tamen Carolus tali consilio obtemperare, quod pessimo cessisset Principum nonnullis ea decimationum indolentio illegitima. Nec omittendum est exemplum quod refert Gregor. Turon. lib. 4. *hist. Franc. cap. 2.* his verbis: *Clotarius Rex indixerat, ut omnes Ecclesia regni sui tertiam partem fructuum fisco persolverent; cui licet invidis, cum omnes Episcopi consensissent, & subscripissent, viriliter hoc B. Injuriosus respiciens subscribere dedignatus est dicens: Si volueris res Dei tollere, Dominus regnum tuum velociter auferet. Quid iniquus est, ut pauperes quos debes tuo alere horreo, ab eorum stipe tua horrea replentur? Et iratus contra Regem, nec valedicens abcessit. Tunc commotus Rex timens etiam virtutem S. Martini, misit post eum cum muneribus veniam precans, & hoc quod fecerat, damnans, simulque rogans, ut pro virtutem B. Martini Antistitis exoraret. En quanta sit generalitas, tamen unicus sacerdotis in bona causa: & idcirco P. Blesensis epist. 21. urgebat Decanum Rhotomagensem, ne per suam incuriam, & animi vilitatem fineret Ecclesiam humiliari, & à dignitate sua excidere, subeundo decimationes, quibus tunc excugebatur, specie assensum Antistitem non audientium adversus Regem loqui: & fortius quoque in eadem sententia persistit epist. 20. & 112.**

10.
De diversis clericorum bonis.

Sed quia bona clericorum non unius generis sunt, ut cognoscamus, in quibus hæc immunitas à tributis Clericis competat, sciendum est, duo genera bonorum in clericis considerari; quædam enim sunt ecclesiastica, intuitu Ecclesie ex ejus redditibus & proventibus quaesita; alia verò secularia, quæ vel à parentibus, vel à consanguineis eis advenerunt, aut ea sua industria, & labore clerici comparaverunt, ut constat ex D. Thoma quodlibet. 6. artic. 12. Sunt autem qui putant, in bonis intuitu Ecclesie quaesitis peculiarem rationem vigere, propter quam tributorum præstatione gravari nequeant, scilicet quæ inter res sacras numerentur: verum nullo modo sacra dici posse, rectè probat Suarez ubi supra, cap. 23. num. 7. ea enim bona sicut alia patrimonialia, efficiuntur clericorum, ut jam probavi in cap. 1. de pecul. cleric. Tam bona igitur Ecclesiastica, quam particularia clericorum exactioni tributorum minimè subjacent, cap. ultimo de visa & honest. cleric. cap. quamquam, de censibus in 6. Clement. præsertim, eodem tit. authent. item, Cod. de Episcop. & cleric. l. 6. titul. 18. lib. 9. *recopil.* licet enim quoad bona privata clericorum hæc immunitatem negaverit Imperator Constant. in l. 3. & 5. C. Theodos. de Episcop. & cleric. & ejus tempore, ac Theodosii Junioris Ecclesia immunes non essent à tributis canonicis, l. 15. 20. & 33. C. Theodos. de Episcop. & cleric. tamen eam concessit Emmanuel Imperator, ut refert Balsam. in can. 4. Synod. 7. probant plures congesti à Barbosa tom. 6. in select. ad textum in cap. ex parte, num. 19. de constit. bona D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

enim patrimonialia veniunt in accessionem personæ clericalis, si ejus sunt; accessorium verò ex suo principali dijudicandum est, cap. accessorium, de R. I. in 6. Accedit, nam bona Ecclesie sui naturæ temporalia sunt; & tamen ex eo solum, quia Ecclesie accedunt, privilegium fortiuntur, ne tributa pendeant, ut probavi in cap. 1. de censibus. Igitur idem de bonis clericorum dicendum est. Tandem nam etiam propter bona patrimonialia non potest clericus conveniri coram iudice seculari, cap. si clericus laicum, de foro compet. Igitur nec solvere tenetur tributa à seculari Principe imposita. Non tamen ideo asserimus quoad omnia bona patrimonialia clericorum pro Ecclesiasticis haberi, sed tantum quoad privilegia in jure expressa; nam ea præscribuntur tempore ordinario, & ex eis decimas solvunt clerici, licet de fructibus beneficii eas non persolvant, cap. 2. de decimis, ubi probavi: super eis compromitti potest in laicum, licet de rebus Ecclesiasticis compromissum in laicum fieri nequeat, ut notavit Mancinus *genial. cap. 241. cum sequent.* Ideo bona, quæ ad ecclesiasticum perveniunt, quamvis essent tributaria, fieri libera, & mutare forum, docent Barbosa lib. 1. de jure Eccles. cap. 39. §. 2. Martinis lib. 1. resol. 47. & allegat. 126. & decis. 217. tom. 1. Azevedo in l. 11. ex num. 8. tit. 3. lib. *recopil.* quia tributa ordinaria non sunt realia. Molina de justitia disput. 661. num. 4. & 672. num. 3. Nec valet statutum, per quod prædia quæ ad Ecclesiam, vel personas Ecclesiasticas ceperint pertinere, subjiciantur collectis. Beltraminus de Guevara in propugnat. Eccles. libert. assert. 1. §. 5. n. 8. pag. 56. etli contrarium moraicis Ecclesiasticæ libertatis probet Arniseus de immunit. honor. eccles. cap. 4. num. 6. Nec ei favet locus Capitularium lib. 4. cap. 37. ubi cavetur: *Quicumque terram tributariam, unde tributum ad partem nostram exire solebat, vel ad Ecclesiam, vel cuiuslibet alteri tradiderit, is qui eam susceperit, tributum, quod ex ea inde solvebatur, omni modo ad partem nostram persolvat.* Nam accipi potest de pensionibus, quæ debentur ex vi emphyteusis, aut feudimixti, quod jus transit cum re, ut ex Panormit. in cap. ult. de vita & honest. cleric. num. 12. docuerunt Comitulus lib. 1. cap. 94. num. 3. Theophilus supra cap. 3. num. 2.

Solet tamen disceptari, an si clericus laico hærede scripto decedat, & jacente hæreditate bona ad satisfaciendum creditoribus, vel legatariis distrahantur, an ex eorum venditione decima debeatur? Et sanè si laicus hæres institutus adierit, gabellam esse solvendam resolvit Lassarte de decim. vendit. cap. 19. num. 4. Cæterum si nullus hæres clerico existat, difficilior hæsitatio est; nam cum defunctus sine hærede decedit, bona ejus nomine venduntur, §. 1. *Instit. quibus ex causis manumittere*, §. 1. de hæredum qualit. unde cum clericus à solutione gabellarum sit immunis, dicendum videtur, ex venditione ejus nomine facta gabellam non deberi, præcipue quia hæreditas defuncti personam repræsentat, l. in eo 33. in fine, l. hæreditas 62. ff. de acquir. rer. dom. Contraria verò sententia suadet ex eo, nam hoc privilegium clericis concessum personale est, & ideo cum persona extingui debet, l. qui tali, ff. solut. marr. cap. privilegium, de R. I. in 6. nec potest in

II.
De bonis clericis defuncti.

Oooo 3 hære-

hereditate conservari, quia ea, quæ personalia sunt, & personam exigunt, per hereditatem expediri nequeunt, *l. hereditas, ff. de acquir. rer. dom. l. ususfructus, ff. de stipul. servor.* alioquin sequeretur, heredem laicum aduentem clerici hereditatem, à gabelle solutione immunem esse, cum hæres defuncti personam sustineat, *l. hæres, ff. de acquir. heredit.* quod tamen absurdum esse constat *ex l. pater 28. ff. de rebus auctoris. judic. l. ex pluribus, ff. de administr. tut. l. 1. §. præterea,* junctâ glossâ ibi, verbo *Mixta, ff. de separat.* nemo enim est, qui nesciat laicum heredem institutum à clerico post aditam hereditatem gabellarum solutioni esse obnoxium, ut probat Gutierrez *de gabel. quest. 88. num. 7.* nam bona quæ fuerunt clerici, aditâ hereditate efficiuntur proprium patrimonium hæredis, *l. si plures, §. filio impuberi, ff. de vulgari, l. 1. §. veteres, ff. de acquir. possess.* Gomez *in l. 45. Tauri, num. 154.* Corratius *in l. frater, n. 48. ff. de condit. indebit.* Faber *de error. 2. p. decade 54. error. 4.* atque ita cum ipsi laico hoc beneficium non competat, omnino ipse tenetur gabellam persolvere. Quæ sententiâ retentâ non obstat, bona clerici defuncti ipsius nomine distrahi; quia in hac immunitate principaliter clerici persona attenditur; ideo enim clericorum bona à solutione tributorum immunita sunt, ne eorum personæ graventur: quæ ratio cessat in præsentî casu, cum ponamus clericum rebus humanis exemptum; tunc enim privilegium ei concessum ad bona, quæ ejus fuerunt, porrigi non debet, ut cum Decio *in cap. Ecclesie, num. 18. de constit.* notant Lassarte *de decima vendit. cap. 19. num. 47.* Gutierrez *ubi supra, num. 5.* qui addunt, quod licet bona nomine defuncti distraherentur, verè tamen venditio ab ipsis creditoribus fit, & ipsis potius quam defuncto interest ex ea venditione gabellam non solvi. Nec etiam obstat hereditatem hæredis personam sustinere; nam aut loquimur eo casu, quo certum est, neminem clerico defuncto heredem esse, & tunc cessat persona illa imaginaria, quæ tamdiu durat, quamdiu subest spes aliqua defuncto heredem se futurum, *l. 1. ff. de A. & O. junctis traditis à Cujacio lib. 2. obs. cap. 31.* Donel. *lib. 19. comment. cap. 43.* ex quo eruenda est interpretatio ad textum in *l. hæres à debitor, §. quod si stipulator, ff. de fidejuss. l. Stichum, §. tamen si, in fine, ff. de solut. aut loquimur eo casu, quo adhuc deliberat hæres scriptus; & tunc privilegium hoc, quod clerico concessum est, in ejus hereditate conservari nequit, ex supra traditis. Omnia autem, quæ hoc commentario adduximus circa exemptionem à tributis clericis competentem, locum non habent in eo, qui negotiationis causâ merces distrahit, *cap. quamquam, de censibus in 6. Clement. presertim, eod. tit. l. 7. tit. 18. lib. 9. recopul. Delbene d. cap. 5. de immunit. dub. 3. sect. 2.* probavimus jam *in cap. final. de vita & honest. cleric.**

12.

Dissolvi-
tur dubi-
tandi ra-
tio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam omnia, quæ in ea expendebamus, procedunt in laicis, qui subiecti sunt Principibus sæcularibus, qui ad solutionem tributorum omnino tenentur, ex rationibus ibi expensis, quæ in clericis non militant, cum non pareant Principibus sæcularibus. Nec est invidendum Ecclesie, & personis Ecclesiasticis, si aliis laicis pugnantis, tributis, & vectigalibus ad Reipub-

lica munera oneratis, ejusmodi Ecclesiasticæ, & personæ sua immunitate, & libertate potiantur, quamquam & ipsi in eadem Republica sint, in eodem loco, & quamvis in privilegiis, & utilitatibus publicis ex contributionibus succedentes & beneficio, quæ per tributa, & vectigalia indicta, & superindicta eveniunt, fruuntur; siquidem quemadmodum Ecclesia, & personæ Ecclesiasticæ immunes sunt ab oneribus laicorum, & participant nihilominus commodis, & utilitatibus illorum; sic contra personæ laicorum immunes sunt ab oneribus, militia, laboribus, & muneribus Ecclesiasticis; & nihilominus participes sunt cultus divini, orationum, & ministrorum earum: sic nutritur corpus Reipublicæ per temporalia corporalibus necessariis; per spiritualia verò verbo in anima: & ita onera compensantur in utriusque vitæ modis; nec ecclesiastici duplici onere, & ministerio, corporali, & spirituali sunt gravandi. *cap. quoniam 8. 10. dist. præcipue cum Ecclesiastici satis sint onerati procuracionibus, subsidis, censibus, & aliis præstationibus, de quibus egi in tit. de censibus.*

Nec obstat, quod de utilitate communi ex solutione tributorum proveniente expendebamus: cujus difficultatis occasione examinandum venit, an clerici simul cum laicis in his, quæ pertinent ad utilitatem communem, contribuere teneantur? Et sanè si contributio æquè primario, & principaliter respiciat commodum, tam clericorum, quam laicorum, ab omnibus æquè fieri debet, veluti si flumen vicinos agros laicorum, & clericorum inundet, & pro aggeribus reparandis, & fluminis injuria avertenda aliquid expendatur: id namque ab omnibus erogandum est, vnotat Lessius *de justitia lib. 2. cap. 33. dub. 3.* Salas *de legibus quest. 96. tract. 14. dispus. 14. sect. 11. num. 115.* Arniseus *de immunit. honor. Eccles. cap. 4. num. final.* sicut etiam omnes tenentur pro rata solvere collectam, quæ imponitur pro custodiendis gregibus, vel armentis, vel agris, *l. 12. tit. 3. lib. 1. recopul. vbi Azevedo, Avendano in cap. Prætor. cap. 14. num. 13. 2. p. Mexia in pragmat. panis, conclus. 5. num. 43. Salcedo in praxi, cap. 55. vers. 4. Bobadilla lib. 2. polit. cap. 18. num. 244.* Idem etiam locum habet, si animalia clerici vastaverint aliena, vel communia pascua, quia tenentur pro damno dato. Gregorius Lopez *in l. 24. tit. 35. part. 7. verbo El ganado;* ubi docet clericos ad hujusmodi damna sarcienda per suos judices esse cogendos. Eum sequuntur Castillo *in l. 70. Tauri, num. 28.* Aviles *in capit. Prætor. cap. 17. gloss. 1. num. 12.* Salas *de legibus d. sect. 11. num. 115.* quod verum esse sentit Salcedo *ubi supra, vers. 7.* si pro damni emendatione controversia judicialis sit instituenda; secus verò dicendum, si pœna exigenda sit de plano, sine strepitu, & figura judicii; tunc enim iudex sæcularis ad pecorum capturam procedere potest, *d. l. 12.* & ita cum Baldo resolvit Avendano *in d. cap. 14. num. 13.* nec aliud probandum est, si in occidendis, vel colligendis locustis, vel vermibus, de quibus *in l. ex conducto, §. si quis vis, ff. locati,* vel aliis animalibus legetes vastantibus aliquid erogatur; nam cum id in clericorum

corum quoque utilitatem cedat, etiam ad contributionem tenentur, ut ex Narbona, & aliis probavi in cap. pervenit, hoc tit. Idem de expensis pro mcedenda peste factis resolvunt Mexia in disti. pragm. conclus. 5. num. 41. Bobadilla lib. 2. polit. cap. 18. num. 192. Castillo lib. 6. contrrov. cap. 9. Verum si contributio fiat pro iis, quae principaliter pertinent ad communitatem, etiam si eorum utilitas in singulos deriveret, non satis constat, an clerici simul cum laicis contribuere teneantur; nam ad constructionem pontium, viarum, fontium, & murorum reparationem cogi posse, probant expressè textus in l. ad instructionem, C. de sacros. Eccles. in l. absit, C. de privil. domus August. lib. 11. l. final. C. quibus muner. lib. 10. l. ultim. C. de annonis & tribut. eod. lib. 1. ultim. §. parvimoniorum, et 2. vers. ab hujusmodi, ff. de muner. & honor. l. 2. C. de Praepos. sacri cubic. lib. 12. l. 5. C. Theodos. de itiner. muniend. l. 21. C. de cursu public. lib. 12. l. 6. C. de oper. public. l. 1. C. de collat. fund. patrim. lib. 11. Idemque jure Regio cautum videtur in l. 5. tit. 6. part. 1. in l. 10. tit. 31. part. 3. in l. 11. tit. 3. lib. 1. re. copil. & apud Gallos lib. 6. capitul. c. 107. ibi: Possessiones ad religiosa loca pertinentes, nullam descriptionem agnoscant, nisi ad constructionem viarum, vel pontium, si intra eadem loca habuerint possessiones. Exornant Bartolus, & Platean l. nullus, la 2. C. de cursu public. lib. 12. Abbas in cap. pervenit, n. 3. hoc tit. Gilkenius in dist. l. ad instructionem. Thom. Delbene de immunit. Eccles. p. 1. cap. 5. dubit. 17. Aneas Robertus lib. 2. rer. judic. cap. 3. per tot. Hieron. Garcia in summa. tract. 1. difficile. 3. dub. 2. punct. 6. Mancinus gemal. cap. 245. Flores de Mena lib. 2. var. quest. 2. num. 2. Caballos q. 897. Avendanno de exeg. mand. lib. 2. cap. 14. num. 19. Collantes in pragm. rei frument. lib. 3. cap. 15. num. 8. Martha de jurisd. 4. p. casu 9. & 10. Bobadilla lib. 2. polit. cap. 18. num. 291. Quae praestatio ad reparationem viarum, & pontium non censetur sordidum munus, qualia sunt relata in l. in honoribus 8. §. Philosophi, ff. de vacat. muner. l. maximarum 12. vers. sordidorum, cum legib. sequent. C. de excus. mun. lib. 10. nempe quoniam inscriptae sunt, & dedicate titulis majorum Principum, hoc est Imperatoribus, qui in omnibus operibus publicis, veluti in viis, & pontibus adscribantur, l. 31. in fine, ff. de operib. public. l. qui judices, C. eod. tit. Steubechius ad Vegetium de re milit. lib. 4. in princip. Unde ab hoc munere neminem dignitatis privilegio excusari, constat ex l. 4. C. de privil. dom. August. quae eisdem ferè verbis extat in l. administrationes, C. de sacros. eccl. & plenius in l. ult. C. Theodos. de itiner. muniend. adeo ut divina quoque domus simili reparationi inservire debeant, hoc est, ut explicat Cujac. in dist. l. 4. domus Principis, & quaecunque ad ea pertinent, juxta rubricam inscriptam de privil. domus August. & acceptio nem istam divina domus, de qua in l. interveniente 12. ff. ad Terry. novel. 21. Theodosii, ibi: Nec divinam domum, nec Ecclesiam, & novellam Tiberii de divinis domibus, cum aliis congestis à Brissonio de P. S. verbo Domus.

Urget tamen praesens textus, in quo sub anathematis poena prohibetur, ne aliqua onera ecclesiasticis personis injungantur, nisi Episcopus, & Clerus tantam necessitatem, utilitatemque aspexerint, ut absque ulla exactione ad sublevandas communes necessitates, ubi laicorum non

suppetunt facultates, subsidia existiment conferenda. Unde apparet, ecclesiasticas personas sine praevio Episcopi, & Cleri consensu, etiam in his communibus necessitatibus non teneri simul cum laicis ad contributionem concurrere: & infra incap. adversus, expressè asseritur, haec subsidia humiliter, & devotè, & cum gratiarum actione à laicis esse recipienda: igitur quia ex justitia non tenentur cum aliis laicis etiam in publicis utilitatibus contribuere. Nec satisfacies si dicas, praesentem textum procedere in his tributis, quae imponuntur à Consulibus, & Rectoribus civitatum, non verò in his, quae ex regio decreto imponuntur; nam haec expositio admittenda non est, quoniam expressè convincitur ex declaratione, quae fit in bulla aenae Domini, ubi dicitur, prohibitionem, de qua supra, locum habere in quibuscumque personis cujusvis praeminentiae, dignitatisque, etiam Imperatoris, & Regalis; & in illis verbis: Innoventes decreta super his per sacros canones, tam in novissimo Lateranensi, quam in aliis Conciliis generalibus edita; & in dicto cap. adversus, exponendo potius quam suppleendo eorum sanctionem, ut rectè notat Suarez lib. 4. advers. Reg. Angl. cap. 26. num. 9. Et facit textus in cap. clericis, §. nos igitur, de immunit. Eccles. lib. 6. ubi Regum, & Imperatorum expressa mentio fit, Textus in cap. quamquam, de censibus, eod. lib. ubi neque collegium, neque universitas, neque aliqua etiam singularis persona, cujuscumque dignitatis existat, aliquod tributum personis ecclesiasticis injungere potest. Ergo ut hujus articuli vera resolutio habeatur, dicendum est, clericum ad constructionem pontium, viarum, fontium, & murorum reparationem teneri; non quidem propter jura civilia, quae Ecclesias, & personas ecclesiasticas huic oneri adscribunt, dist. l. ad instructionem, cum similibus, quia laici in hujusmodi personas nullam jurisdictionem exercere valent, cap. Ecclesia, cum ibi adductis, de constit. sed potius quia Ecclesia permittit, ut Ecclesiasticae personae eas contributiones solverent, ut dicitur in l. 54. tit. 6. part. 1. ibi: Turvo por bien la santa madre Iglesia. Et sanè æquissimum fuit, ut clerici adhibitis conditionibus, de quibus infra, simul cum laicis hujus contributionis onus subirent; nam his rebus communibus omnes indigent, & utuntur, atque ideo omnes debent simul contribuere, maxime quia haec contributio nullam continet indecentiam, nec dignitati status sacerdotalis repugnat, ut probat Suarez libro 4. advers. Reg. Angl. cap. 26. num. 2. Unde deducitur, cum de hac contributione clericorum tractatur, nullam legum civilium rationem esse habendam, sed servandam esse formam praescriptam in hoc textu, & in dist. cap. adversus, quibus dispositio textus in dist. l. ad constructionem, corrigitur, aut saltem temperatur, ut notarunt Abbas in praesenti, num. 18. & alii relati ab Aufretio de eccles. potest. regul. 2. fallentia 27. Menchaca lib. 1. contrrov. usus reg. cap. 6. num. 4. Proponuntur autem in hoc textu, & in dicto cap. adversus nonnullae conditiones ad hanc contributionem necessariae, quarum prima est, ut laicorum non suppetant facultates; quod ceteri jure regio restringatur ad bona communia (quae vulgò proprios appellamus) ut in defectum eorum bonorum clerici contributionis onus simul cum laicis sentire debeant, l. 20.

tit. 32. partit. 3. l. 11. tit. 3. lib. 1. recopil. verius tamen est, eo demum casu clericos cogendos esse contribuere, quo moraliter constet communia bona non sufficere, & singulos cives non posse sine magno gravamine solis suis sumptibus opus perficere, ut notat Suarez ubi supra, n. 15. tunc enim verum est dicere, laicorum facultates non suppetere, alioquin nullum esset privilegium clericorum, cum laici quoque contribuere non teneantur, nisi in defectum bonorum communium, ut advertit Lessius de iustitia lib. 2. cap. 33. dub. 3. Salas de legibus tract. 14. disp. 14. sect. 11. Martha de iurisdic. 4. part. centur. 1. casu num. 51. qui num. 2. advertit ita definitam fuisse à Clemente VIII. in eoque viget differentia ratio inter contributionem, quæ fit directe, & principaliter ad utilitatem, tam clericorum, quam laicorum, in qua omnes æque concurrere debent, & eam, quæ respicit primario communem utilitatem, quamvis hæc utilitas in privatos derivetur, nam in hoc secundo casu clerici non aliter tenentur, quam si laicorum non suppetant facultates, ut ait Salas ubi proximè.

15. Secunda conditio in eo consistit, ut ad hanc contributionem non aliter perveniatur, quam si Episcopus, & Clerus re diligenter pensata eam clericis existimant imponendam. Etiam additur in dict. cap. adversus, ut prius R. Pontifex consular: Cleri autem appellatio, est regulariter ad diocesanam Synodum referatur, tamen quoad præsens institutum attinet, accipitur pro Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, argumento textus in cap. 1. de his qua sunt à Prelat. Unde non prius clerici tenentur ad hanc contributionem, quam si Episcopus cum Clero existimaverit publicam utilitatem & necessitatem subesse, & nisi R. Pontifex prius fuerit consultus. Non tamen inde existimes, totum hoc ex libero Episcopi, & Cleri arbitrio pendere; nam verbum illud existimant, non importat liberam voluntatem, sed rectum, iustumque iudicium, l. 11. §. si fideicommissum, ff. de legat. 3. docent Gregor. Lopez in l. 54. tit. 6. partit. 1. Gutierrez lib. 1. practico. cap. 3. num. 8. ubi resolvit. quod si in prædictis casibus Episcopus, & Clerus pronunciarint, contributioni locum non esse, appellari posse ad superiorem. Tertia conditio est, ut contributio fiat sine aliqua exactione, videlicet, ut si ea approbata sit, tamen clerici ad illius solutionem per iudices sæculares cogi non possint, ut docent Gutierrez ut supra, num. 10. qui rectè reprehendit Capolam tit. de servis. via. quest. 26. dum asserit, clericum compelli posse à iudice sæculari reparare viam ante domum: ceterum si contributio fiat pro his rebus, quæ principaliter pertinent ad publicam utilitatem, certum est, non posse iudicem sæcularem clericos ad solutionem cogere, ut docent Salas de legibus dict. sect. 11. num. 115. Suarez dict. cap. 26. n. 6. & hanc sententiam de jure veriore esse fatetur Flores à Mena lib. 2. var. cap. 21. num. 225. & cautius facturos iudices sæculares, si observent consilium legis 54. tit. 6. partit. 1. quæ præcipitur, pro hujus contributionis exactione adeundum esse iudicem ecclesiasticum, asserunt Azevedo in l. 11. tit. 3. lib. 1. recopil. num. 5. Tapia lib. 4. casen. mor. quest. 11. art. 21. num. 2. Sanchez tom. 1. consil. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 2. Anguianus de legibus lib. 2. contrav. 15. num. 14.

Diana pluribus relatis 1. p. tract. 2. resol. 42. facit lex 54. tit. 6. partit. 1. Carleval. tom. 1. de iudiciis, disp. 2. num. 159. Nec contrarium probatur in eadem lege, & in l. 3. tit. 12. cod. lib. 1. recopil. quibus doceri videtur, iudices sæculares clericos ad solutionem tributorum compellere posse illis casibus, in quibus clerici easolvere tenentur; nam et si earum legum auctoritate plures admiserint eam sententiam, ut constat ex adductis à Gregorio Lopez in l. 51. verbo Por raxon, tit. 6. partit. 1. Mexia in pragmat. panis conclus. 5. num. 7. Cenedo ad Decret. collect. 37. numero 4. Azevedo in d. l. 11. num. 5. Avendanno de exeq. 2. p. cap. 14. num. 13. & præceptum asserit Flores de Mena lib. 2. var. cap. 21. num. 225. cum seqq. ut si Episcopus noluit compellere, eos iudex sæcularis compellat. Facile tamen respondeatur, textum in dict. l. 2. dum iniquare videtur in verb. Salvo, in his casibus, in quibus clerici tenentur contribuere, posse à laicis compelli, intelligendum esse servato juris ordine, quomodo etiam accipiendus est textus in illis verbis: A fallecimiento de propios deben contribuir. Etiam responderi potest in dict. l. 2. non rectè deduci argumentum à contrario sensu, cum sequatur ablutum, argumento textus in l. conventicula, C. de Episcop. & cleric. notat Gutierrez lib. 1. practico. quest. 3. n. 3. at verò textus in dict. l. 12. loquitur de his rebus, quæ primò, & principaliter pertinent ad clericorum utilitatem: quo casu contributio nomen tributi non meretur; & ideo per iudicem sæcularem exactio fieri potest.

Nec tandem obstat augmentum dubitandi rationis deductum ex dicto capite 17. Matthæi, ubi refertur, Christum Dominum solvisse tributum pro se, ac Petro. Cui communiter respondetur, Dominum nostrum immunem fuisse ab eo tributo, sed ut omnem scandali passivi occasionem tolleret, tributum solvisse, ut pluribus re atis docent Valenzuela contra Venetos part. 4. num. 133. Turriserem. de Ecclesia lib. 2. cap. 94. P. Greg. lib. 3. de repub. cap. 7. num. 11. Alvar. Pelagius de plantu Eccles. cap. 55. Illud etiam notandum est, quod cum tributum illud dicatur Didrachmum, non aliud esse videtur, quam illud quod à Deo est imperatum Exodus cap. 30. Filiis Israël, nimirum ut viri omnes in vigesimo anno, & supra, pro redemptione, & propitiatione sua darent in usum tabernaculi dimidium teli, quod est didrachmum; duo autem didrachma unum faciunt statere, duo verò statere unam unciam, ut exponunt D. Hieronymus in Ezechielem cap. 4. Epiphanius de mensuris. Refert Josephus lib. 3. antiquis. cap. 9. usque ad Vespasiani tempora perseverasse ejusmodi tributum; sed templo destructo, illud ipsum didrachmum ab omnibus Judæis solvitur ubique gentium habitantibus: quod & tradit Baronius anno 33. Ceterum putarunt nonnulli, eo quod interrogaverit Dominus Petrum: Regu terre, à quibus accipiunt tributum, à filiis suis, an ab alienis? dictum didrachmum tributum esse, quod tunc Judæi Romanis perolverent. Sed verius est Dominum ea similitudine usum fuisse, unde optime infertur: Sicut Reges Gentium à filiis tributum non exigunt, eadem ratione Dei filium immunem esse à tributo, quod Deo penditur ad usum templi.

Sed supra traditis obstat Joannes IX. in Synodo Ravennat. part. 2. cap. 8. in illis verbis: *Quod*

pastus imperatoris ab Episcopis, & Comitibus secundum antiquam consuetudinem solentur; quod si novo tempore fisci Comitalis in ius ecclesiasticum concessus est, augetur stipendium Imperiale ab Ecclesia, iuxta quod Respublica fuerint memorata. Ex quibus deducitur, Episcopos debere tributa ad pastum Imperatori præbere, ut Comites & alii sæculares persolvunt. Igitur quia immunes non sunt à tributorum solutione. Pro cuius canonis expositione dicendum est, in eo non agi de tributis, sed de hospitio, mansionatico, & paratis. Olim enim qui ad hospitium præbendum tenebantur Regi proficiscenti, non modò mansionaticum, verùm & paratas, idest alimenta, &

alia necessaria familie Regis præbebant. Otho Frising. lib. 2. de gestis Friderici, cap. 12. Gregorius Turon. lib. 6. cap. 45. ex quibus, & aliis id probant P. Pitheus in glossar. verbo Pastus; Bignon. in not. ad Marculsum, lib. 1. cap. 3. Cum ergo Episcopi, & clerici immunes sint ab hospitibus præbendis, non tamen sint exempti cum Princeps proficiscitur, ut probavi in dist. capite 1. hoc titul. ideo in dicto canone 8. jubetur, ut tam Episcopi, quam Comites præbeant Imperatori pastum, cum videlicet iter facit; quia tunc debet hospitio recipi, etiam ab Ecclesiasticis. Alteserra de Ducibus libro 3. capite 16.

C A P U T V.

(a) Lucius III.

Cum Ecclesia Dei secundum (b) evangelicam veritatem domus orationis esse debeat, non spelunca latronum, aut sanguinis forum: ne sæculares iudices causas, ubi de sanguinis effusione, & corporali pena agitur, in Ecclesia, vel cæmeteriis agitare præsumant, sub anathematis interminatione prohibemus: absurdum enim est, & crudele, ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi constituta est [c] tutela refugii.

N O T A.

1. (a) [Lucius III.] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. nullibi tamen exprimitur causa hujus constitutionis: in ea agitur de iudicio tantum criminali intra Ecclesiam non disceptando, quia de iudicio civili jam idem cautum fuerat in cap. 1. hoc. tit. ubi notavi, verbo Placium.

2. (b) [Evangelicam veritatem.] Quæ veritas per Prophetas præcognita fuit, dicente Domino per Esaiam c. 56. Domus mea domus orationis vocabitur. Hieremi in cap. 7. Nunquid spelunca latronum facta est domus ista? Per Davidem psalm. 68. Zelus domus tue comedit me. Quorum quidem locorum veritas evangelica clare meminit in egregio illo, & mirabili factio Christi Domini, cum egressus, & vendentes de templo eiecit; quod referunt omnes Evangelista. D. Matth. cap. 21. Marcus cap. 11. Lucas cap. 19. Johannes cap. 2.

(c) [Tutela refugii.] Cap. inter alia, ubi dicitur hoc titul.

C O M M E N T A R I U M.

3. **C**onclusio traditur, & probatur. EX hoc textu, & ex secunda parte textus in cap. 1. hoc tit. talis deducitur assertio: Iudices sæculares causas, præcipue ubi pena sanguinis, vel corporalis imponenda est, disceptare non debent in Ecclesia. Probant eam textus in cap. docet, in fine, hoc titul. in 6. Gregorius VII. in Synodo Romana anni incerti, can. 12. ibi: Nullus iudex laicus, vel vicarius in Ecclesia, vel cæmeterio aliquam potestatem exerceat, vel aliquem distringat, aut capiat, aut furrum ibi requirat. Arelat. sub Carolo can. 22. Ut placita publica, & secularia, nec in atrius basilicarum; nec in ipsis basilicis fiant, dicente Domino: Domus mea domus orationis vocabitur. Turon. sub Carolo can. 39. Placita quidem secularia in Ecclesia, vel in atrius Ecclesiarum

à Comitibus, vicariisque usque modo multis in locis habita, ne ultra fiant interdendum est cum auctoritate Domini, qui expulsus de templo negotiatoribus, asseruit domum Dei debere esse domum orationis. Mogunt. can. 40. ibi: Precipimus, ut in Ecclesia, aut domibus Ecclesiarum, vel atrius placita secularia minime fiant. Synodus apud Sanctum Medardum can. 6. Ut in locis sacris, diebus Dominicis, vel aliis solemnitatibus iudicia publica non exerceantur. Palentinum anno 1322. can. 17. Colon. 3. p. 3. cap. 24. 25. & 26. Ravennat. 2. sub Clemente V. rubr. 12. ibi: Nec in Ecclesia iudicialia tractentur, nec temporalia. Trid. sess. 22. tract. de sacrif. Missæ. in decret. de observand. & evitand. Palentin. in titulo de immunit. Eccles. ibi: Contra sæculares iudices, qui causas in Ecclesia audiunt. Mediolan. 2. tit. 2. dubit. 23. Aquileiense 1. titul. de Ecclesia. & pio in eis versandi modo, §. deambulationes. Theodulf. ad presby. Aurel. cap. 10. ibi: Non debere ad Ecclesiam ob aliam causam convenire, nisi ad laudem Domini, & ejus servitium faciendum: disceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & cetera omnes actiones ab eodem sancto loco penitus prohibenda sunt. Illustrant Boëtius Epon. in præfenti, Anton. August. lib. 3. tit. 16. Suarez tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 4. Azevedo lib. 1. Curia Pis. cap. 5. Barboia de offic. Parochi cap. 13. Cironius ad tit. de foro compet. Chopinus de jurisd. Andegavi, cap. 45. num. 7. Thom. Delbene de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 2. dubit. 2. sect. 2. Hevia in Curia Philip. 1. part. §. 5. in fine.

4. Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti consideratione; nam majori sinceritate, religio- Impugnatur neque iudicia cuncta peragerentur in Ecclesia, quam in loco prophano, tanquam in ipsius Dei præsentia, quilibet ubique sit præsens, in Ecclesiis tamen peculiariter, atque certius nobis exhibet suæ præsentia testimonium: qualis quidem præsentia divinæ cogitatio iudici cuilibet apprime est necessaria pro sententiis religiosissime